

OBEC VEŘEJNÝM OPATROVNÍKEM – základní informace

Opatrovnictví je druh právního vztahu mezi opatrovníkem a opatrovancem, kdy opatrovník zastupuje opatrovance, je tedy oprávněn za něj právně jednat. Opatrovníkem je ten, kdo za jiného právně jedná a případně také spravuje jeho majetek, dle určení uvedeném v rozhodnutí soudu. Opatrovnictví lze dělit na veřejné a soukromé. Obec má právo sama vyhledávat a soudu navrhnout osoby, které jsou vhodné pro výkon opatrovnictví.

Soud musí při jmenování opatrovníka dodržet všechny podmínky poslušnosti jeho jmenování a hledisko opatrovancova bydliště. Jmenování obce veřejným opatrovníkem však není vázáno na její souhlas.

Obec se stane veřejným opatrovníkem na základě rozhodnutí soudu nebo přechodem opatrovnictví okamžikem smrti opatrovníka fyzické osoby (§ 468 zákona č. 89/2012 občanský zákoník, v platném znění), nebo odvoláním dosavadního opatrovníka.

Výkon funkce opatrovníka obcí je výkonem přenesené působnosti.

Veřejný opatrovník se při jednání prokazuje služebním průkazem (náležitosti dle § 2 zákona č. 389/2011), listinou opatrovníka, pravomocným rozsudkem soudu o jeho jmenování.

V souladu s § 21 zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zák. jsou úředníci vykonávající správní činnost při výkonu veřejného opatrovnictví, povinni prokázat se **zvláštní odbornou způsobilostí**.

Legislativní zdroje

Pravidla týkající se opatrovnictví je obecně možno najít v zákoně č. **89/2012 Sb., občanský zákoník**, v platném znění, ustanovení **§ 456** a následující (dále jen OZ).

Pravidla týkající se procesu soudního řízení jsou uvedena v zákoně č. **292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních**, v platném znění, ve spojení se zákonem č. **99/1963 Sb., občanský soudní řád**, v platném znění.

Dalším zdrojem práva, dle kterého je třeba interpretovat pravidla je **Úmluva o právech osob se zdravotním postižením vyhlášená ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 10/2010** spolu s **Usnesením předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky**, v platném znění.

Veřejný opatrovník dále postupuje dle zákona:

č. **500/2004 Sb., správní řád**, v platném znění

č. **128/2000 Sb., o obcích**, v platném znění

č. **131/2000 Sb., o hlavním městě Praze**, v platném znění

č. **129/2000 Sb., o krajích**, v platném znění

č. **108/2006 Sb., o sociálních službách**, v platném znění

č. **111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi**, v platném znění

č. **582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení**, v platném znění

č. **82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem**, v platném znění

Příspěvek na výkon agendy veřejného opatrovnictví

Jedná se o příspěvek na výkon přenesené působnosti. Není účelově vázán a nepodléhá tedy zúčtování. Má sloužit především na krytí provozních nákladů agendy a také např. na částečné pokrytí mzdových nákladů zaměstnance obecního úřadu zaměstnaného na pozici veřejného opatrovníka.

Obec jako veřejný opatrovník obdrží násobek paušální platby na jednoho opatrovance podle jejich nahlášeného počtu k rozhodnému dni. Obdrží tedy příspěvek ve výši 30 500 Kč na opatrovance za rok (§ 62 zákona č. 128/2000 Sb., zákon o obcích v platném znění). Ke změnám v počtu opatrovanců v průběhu roku se již nepřihlíží, při snížení jejich počtu se příspěvek nevrací.

Obecné povinnosti opatrovníka

Obecné povinnosti opatrovníka vycházejí zejména z ustanovení **§ 466 OZ**. Konkrétní rozsah jeho pravomocí, ze kterých vyplývají i povinnosti, je pak stanoven soudním rozhodnutím,

kterým je opatrovník do funkce jmenován. Jednotlivé výroky rozhodnutí o omezení svéprávnosti přesně stanoví okruhy právních jednání, pro která je člověk omezen ve svéprávnosti.

Praktický výkon veřejného opatrovnictví

Veřejný opatrovník je v potřebném rozsahu osobně přítomen u vyřizování opatrovancových záležitostí, zastupuje opatrovnace v soudních, správních a občansko-právních řízeních a jednání. Zastupuje opatrovnace při uzavírání, změnách a rušení smluv a dohod, včetně pracovně právních (činní za opatrovnace právní úkony s tím související). Hájí práva a zájmy opatrovnace a usiluje o ochranu jeho zájmů v souladu s jeho přáním, spravuje jeho jmění, finanční příjmy a výdaje.

Vede v souladu s § 17 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění spisovou dokumentaci. Každý nově založený písemný spis v agendě veřejného opatrovnictví je opatřen spisovou značkou a je veden ve spisové službě úřadu (§ 63, § 64 a § 66 odst. 3 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, v platném znění). Každá nově přijatá písemnost je dle zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a § 2 odst. 1 a § 8 odst. 1 Vyhlášky č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby zaevidována ve spisové službě úřadu. Každá písemnost či listina, je do spisu zažurnalizována jako samostatné číslo listu a musí být opatřena prezentačním razítkem či záznamem, ze kterého by bylo zřejmé, kdy byla doručena, kdo ji převzal a zda obsahovala přílohy.

Veřejný opatrovník podává opatrovnickému soudu zprávy, spolupracuje se soudy, provádí samostatný výkon správy a soupisu jmění, spolupracuje s ošetřujícím lékařem a dalšími odborníky či subjekty. Dbá o zdraví opatrovnace a napomáhá řešit situaci s informovanými souhlasy ve zdravotnictví, spolupracuje s policií ČR v rámci řešení krizových situací. Spolupracuje s Úřadem práce ČR, opatrovnickou radou je-li zřízena, napomáhá řešit bytovou situaci opatrovnace a zajišťování zařizování běžných životních záležitostí.

Zdravotní péče poskytovaná osobám s omezením svéprávnosti

Tuto problematiku upravuje zákon č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách, v platném znění, Vyhláška č. 98/2012 Sb., o zdravotnické dokumentaci a zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění.

Pokud se jedná o běžný zákrok, jako je např. vyšetření nebo jednoduché ošetření a osoba omezená ve svéprávnosti takový zákrok chápe, lze jej provést na základě jejího souhlasu.

V případě složitějších zákroků, jako je např. operace, o němž si je osoba omezená ve svéprávnosti schopna učinit úsudek, ne však natolik dostatečný, aby postačoval její souhlas, je vyžadován souhlas opatrovníka. Názor osoby omezené ve svéprávnosti, ale musí být zohledněn. Pokud osoba omezená ve svéprávnosti takovému zákroku vážně odporuje, byť s ním opatrovník souhlasí, je třeba vyžádat souhlas soudu. K zákroku, který osoba omezená ve svéprávnosti nechápe, ani si o něm není schopna učinit úsudek, postačí souhlas opatrovníka.

Jedná-li se však o zákrok zanechávající trvalé, neodvratitelné a vážné následky jako je např. amputace končetiny, nebo zákrok spojený s vážným nebezpečím pro život či zdraví např. vysoce rizikový léčebný výkon, je k zákroku nutný souhlas soudu.

Toto však neplatí, je-li třeba zasáhnout okamžitě za účelem záchrany života nebo zamezení vážného poškození zdraví. V těchto případech lze člověku poskytnout neodkladnou péči bez souhlasu. Jde např. o léčbu vážné duševní poruchy, pokud by v důsledku jejího neléčení mohlo dojít k vážnému poškození zdraví osoby, nebo pokud se jedná o zdravotní služby nezbytné k záchraně života nebo zamezení vážného poškození zdraví.

V ostatních případech neodkladné péče, kdy osoba není bezprostředně ohrožena na životě, ani zde není riziko vážného poškození zdraví a v případech akutní péče je zapotřebí souhlas opatrovníka. Pokud jej nelze bezprostředně opatřit, rozhodne o poskytnutí zdravotní služby ošetřující zdravotnický pracovník.

Kontrola a dohled nad výkonem opatrovnictví

Kontrolu provádí soudy (po jmenování opatrovníka probíhá jeho kontrola ze strany soudu za využití zpráv, které je povinen mu překládat. § 485 odst. 1 OZ stanoví, že prvotní zprávu v podobě soupisu jmění je opatrovník povinen vyhotovit do dvou měsíců od svého

jmenování. Mimo prvotní zprávy je opatrovník povinen soudu dodávat každý rok zprávu o své činnosti, v rámci níž uvede vyúčtování správy jmění. Zpráva by měla být dodána každý rok do 30. června. Je-li zřízena opatrovnícká rada, lze se s členy dohodnout o tom, že zpráva bude dodána i dříve. Soud může rovněž požádat opatrovníka o podávání mimořádných zpráv.

Nad výkonem veřejného opatrovnictví může rovněž vykonávat kontrolu **veřejná ochránkyně práv** a to v rámci své působnosti k ochraně osob před jednáním úřadů, pokud jsou v rozporu s právem a jednání neodpovídá principům demokratického právního státu a před nečinností. Tuto kontrolu může vykonat na základě podnětu opatrovance, jeho zmocněnce, případně z vlastní iniciativy. V případě zahájení šetření má pak úřad a úřední osoby povinnost poskytovat v mezích své působnosti ochránkyni a jí pověřeným zaměstnancům při šetření pomoc, kterou si vyžádá, zejména jí poskytovat informace a vysvětlení, předložit spisy a jiné písemnosti, sdělit písemně stanovisko ke skutkovým a právním otázkám, provést důkazy, případně umožnit schůzku se zaměstnanci úřadu pověřených opatrovnictvím. Na konci šetření vydá ochránkyně zprávu, kterou zašle opatrovníkovi i opatrovanci, ve které uvede, jestli v postupu opatrovníka shledala pochybení, či nikoliv, a vyzve jej, aby se ve lhůtě do 30 dnů vyjádřil. Pokud úřad ve svém vyjádření sdělí, že provedl nebo provádí opatření k nápravě a ochránkyně tato opatření shledá dostatečnými, vyrozumí o tom stěžovatele i úřad. V opačném případě vydá ochránkyně písemné závěrečné stanovisko, ve kterém navrhne opatření k nápravě. Opatrovník je povinen do 30 dnů od doručení závěrečného stanoviska sdělit ochránkyni, jaká opatření k nápravě provedl. Pokud tuto povinnost nesplní, nebo jsou opatření k nápravě nedostatečná, ochránkyně může vyrozumět nadřízený úřad - krajský úřad, opatrovnícký soud, nebo pokud má podezření na spáchání trestního činu, i orgány činné v trestním řízení. Závěrečná stanoviska uveřejňuje ochránkyně v Evidenci Stanovisek ochránce (ESO) na webových stránkách <http://eso.ochrance.cz/>.

Kontrolu v přenesené působnosti vykonává **krajský úřad**, který kontroluje výkon opatrovnictví na základě ustanovení § 67 zákona o krajích č. 129/2000Sb., ve znění pozdějších předpisů (a to s odkazem na ustanovení § 149b a ustanovení § 129 a 129b zákona o obcích, v platném znění).

Povinnosti opatrovníka při ukončení opatrovnícké funkce

Institut hmotněprávního opatrovnictví dospělé osoby zaniká rozhodnutím soudu (např. navrácením svéprávnosti, přechod na jinou osobu), nebo smrtí opatrovance.

Opatrovník má povinnost předkládat konečné vyúčtování správy jmění. To předkládá soudu, opatrovanci a opatrovnícké radě, je-li zřízena. Bude-li ve funkci opatrovníka pokračovat jiná osoba jako další opatrovník, doručuje se jí vyúčtování rovněž. Pokud dochází k zániku funkce z důvodu smrti opatrovance, doručí opatrovník konečné vyúčtování správy jmění soudu, popřípadě také soudnímu komisaři jmenovanému v řízení o pozůstalosti (ust. § 485 odst. 3 OZ). Ačkoli zákon nestanoví pro podání finančního vyúčtování žádnou lhůtu, je vhodné tak učinit co nejdříve. V případě přechodu opatrovnictví na jinou osobu, pak opatrovník předá novému opatrovníkovi všechny dokumenty opatrovance, aby mohl řádně řešit všechny potřebné záležitosti (např. originály důchodového výměru, aktuální zdravotní zprávy, úřední dokumenty apod.. O předaných dokumentech si vyhotoví přehled a předá je oproti podpisu. Spisová dokumentace zůstává na obci, která opatrovnictví vykonávala, novému opatrovníkovi je možno vytvořit potřebné kopie).

Informace k exekuci

Veškeré exekuce lze ověřit v Centrální evidenci exekucí exekutorské komory České republiky (<https://www.ceecr.cz>), nahlížení je zpoplatněno.

Z registru je možné získat tyto informace:

- O usneseních soudů o nařízení exekuce a o ověření exekutora provedením exekuce
- O usnesení soudu o zastavení exekuce
- Název dlužníka, jeho právní forma, sídlo, IČO, DIČ, kontaktní údaje
- Identifikační údaje exekutora

Exekuce platí ode dne exekučního příkazu 10 let, pak končí, pokud v této době dojde k podepsání uznání dluhu, lhůta se prodlužuje o dalších 10 let.